

Ustawa

z dnia ... 2021 r.

o zmianie niektórych ustaw w celu wsparcia idei Uniwersytetu Trzeciego Wieku

Art. 1. Niniejsza ustawa określa zasady finansowania oraz warunki organizacyjne wspierania uniwersytetów trzeciego wieku w celu rozwoju idei i rozszerzania sieci uniwersytetu trzeciego wieku, realizacji zasady spójności społecznej oraz solidarności międzypokoleniowej.

Art. 2. W ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478, 619) po art. 164 dodaje się art. 164a-164d w brzmieniu:

“Art. 164a. 1. Uczelnia współpracuje z właściwymi jednostkami samorządu terytorialnego i organizacjami pozarządowymi w zakresie organizacji zajęć Uniwersytetu Trzeciego Wieku.

2. Prace Uniwersytetu Trzeciego Wieku koordynuje organizacja pozarządowa, chyba że umowa, o której mowa w art. 164b ust. 1, stanowi inaczej.

Art. 164b. 1. Uczelnia, jednostka samorządu terytorialnego i organizacja pozarządowa zawierają umowę o współpracy w zakresie prowadzenia zajęć na Uniwersytecie Trzeciego Wieku.

2. Umowa o której mowa w ust. 1, określa w szczególności:

- 1) zakres działalności Uniwersytetu Trzeciego Wieku;
- 2) podział zadań między stronami.

3. Organizacja pozarządowa, o której mowa w ust. 1:

- 1) posiada wpisany do Krajowego Rejestru Sądowego status stowarzyszenia lub fundacji;
  - 2) posiada siedzibę w województwie, na obszarze którego tworzy się Uniwersytet Trzeciego Wieku.
4. Uczelnia i jednostka samorządu terytorialnego mogą zawrzeć umowę, o której mowa w ust. 1, bez udziału organizacji pozarządowej, o której mowa w ust. 1, jeżeli:
- 1) żadna organizacja pozarządowa nie spełnia warunków, o których mowa w ust. 2;
  - 2) organizacja pozarządowa odmówiła nawiązania współpracy, o której mowa w art. 164a ust. 1.
5. Uczelnia może odmówić zawarcia umowy, o której mowa w ust. 1, w przypadku:
- 1) niewystarczającej liczby nauczycieli akademickich lub doktorantów, mogących realizować zadania, o których mowa w art. 164c ust. 1, lub
  - 2) innych problemów organizacyjnych uniemożliwiających realizowanie zadań w zakresie organizacji zajęć Uniwersytetu Trzeciego Wieku.
6. W przypadku, o którym mowa w ust. 5, umowa jest skuteczna wobec pozostałych stron.
7. Uczelnia może zawrzeć umowę, o której mowa w ust. 1, z pominięciem jednostki samorządu terytorialnego, jeżeli:
- 1) jednostka samorządu terytorialnego nie wyraża woli zawarcia umowy oraz
  - 2) warunki organizacyjne pozostałych stron umowy umożliwiają zorganizowane uniwersytetu trzeciego wieku.

Art. 164c. 1. Zajęcia w ramach Uniwersytetu Trzeciego Wieku organizowane przez uczelnie na podstawie umowy, o której mowa w art. 164b, mogą być prowadzone przez nauczycieli akademickich lub przez doktorantów.

2. Zajęcia w ramach Uniwersytetu Trzeciego Wieku dolicza się do rocznego wymiaru zajęć dydaktycznych nauczyciela akademickiego w wymiarze nie większym niż 60 godzin rocznie.

Art. 164d. 1. Zadanie uczelni, o którym mowa w art. 164a ust. 1, jest finansowane z budżetu państwa z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki.

2. Minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw polityki społecznej, określi w drodze rozporządzenia sposób ustalania wysokości oraz przekazywania dotacji na realizację zadań, o których mowa w art. 164a ust. 1, mając na względzie zasadę proporcjonalności.”

Art. 3. W ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713, 1378, z 2021 r. poz. 1038) w art. 5c po ust. 7 dodaje się ust. 8 w brzmieniu: “8. Gmina może podjąć współpracę w ramach Uniwersytetu Trzeciego Wieku na zasadach określonych w ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478, 619, ...).”

Art. 4. W ustawie z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2020 r. poz. 920, z 2021 r. poz. 1038) po art. 3e dodaje się art. 3f w brzmieniu:

“Art. 3f. 1. Powiat we współpracy z uczelniami w rozumieniu ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478, 619, ...) oraz organizacją pozarządową może organizować Uniwersytet Trzeciego Wieku.

2. Do zadań powiatu należy w szczególności obsługa administracyjna i organizacyjna Uniwersytetu Trzeciego Wieku, chyba, że umowa, o której mowa w art. 164b ust. 1, stanowi inaczej.

3. Wykonując zadania, o których mowa w ust. 2, powiat współpracuje z właściwą uczelnią, innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz organizacjami pozarządowymi na podstawie umowy, o której mowa w art. 164b ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

4. W zakresie nieregulowanym w niniejszej ustawie do Uniwersytetu Trzeciego Wieku stosuje się przepisy art. 164a-164d ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.”

Art. 5. W ustawie z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2020 r. poz. 1668, z 2021 r. poz. 1038) po art. 10b dodaje się art. 10c w brzmieniu: “Art. 10c. Województwo może podjąć współpracę w ramach Uniwersytetu

Trzeciego Wieku na zasadach określonych w ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478, 619, ...).”

Art. 6. 1. Uniwersytety trzeciego wieku powstałe przed dniem wejścia ustawy w życie w formie stowarzyszenia lub jednostki organizacyjnej uczelni, mogą funkcjonować na podstawie przepisów dotychczasowych.

2. Organizacje pozarządowe mogą ubiegać się o dofinansowanie uniwersytetów trzeciego wieku z innych źródeł niż wskazane w art. 164d ustawy zmienianej w art. 2, na zasadach dotychczasowych.

Art. 7. Ustawa wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.

Uzasadnienie

1. Cel i potrzeba wydania ustawy, rzeczywisty stan w dziedzinie, która ma zostać unormowana

W Polsce działa 640 uniwersytetów trzeciego wieku, tj. podmiotów, których głównym celem jest działalność edukacyjna, integracja oraz aktywizacja osób starszych w celu poprawy jakości życia oraz zwiększenia ich uczestnictwa w życiu społecznym. (GUS 2019). Jedną z najbardziej skuteczną form aktywizacji seniorów nie doczekała się jednak regulacji ustawowej. W związku z tym obserwuje się nierówności w dostępie do UTW. w mniejszych miastach i w regionach z niższymi dochodami własnymi samorządów. Konieczne są zmiany umożliwiające powstawanie UTW w miejscach, w których dotąd było to niemożliwe ze względów finansowych lub organizacyjnych, uporządkowanie organizacyjne UTW, z zabezpieczeniem finansowania - przy jednoczesnym zachowaniu różnorodności uniwersytetów trzeciego wieku założonych przed dniem wejścia proponowanej ustawy w życie.

2. Różnice między dotychczasowym a projektowanym stanem prawnym

Proponowana ustawa określa zasady finansowania oraz warunki organizacyjne wspierania uniwersytetów trzeciego wieku w celu rozwoju idei i rozszerzania sieci uniwersytetu trzeciego wieku, realizacji zasady spójności społecznej oraz solidarności międzypokoleniowej.

W art. 2 proponowana ustawa zakłada zmianę ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478, 619, dalej: "p.s.w.n."). Proponuje się po art. 164 p.s.w.n. dodanie art. 164a-164d. W art. 164a zobowiązuje się uczelnie do współpracy z właściwymi jednostkami samorządu terytorialnego i organizacjami pozarządowymi w zakresie prowadzenia zajęć Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Domyślnym koordynatorem UTW jest właściwa organizacja pozarządowa, chyba że umowa stanowi inaczej. Uczelnia, jednostka

samorządu terytorialnego i organizacja pozarządowa zawierają umowę o współpracy w zakresie prowadzenia Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Umowa określa w szczególności (1) zakres działalności Uniwersytetu Trzeciego Wieku; (2) podział zadań między stronami; (3) strukturę finansowania zadań z zakresu działalności Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Organizacja pozarządowa będąca stroną umowy musi być wpisana do Krajowego Rejestru Sądowego oraz posiadać siedzibę w województwie, na obszarze którego tworzy się Uniwersytet Trzeciego Wieku. Organizację pozarządową można pominąć, jeżeli na terenie województwa nie ma takiej organizacji lub wszystkie organizacje pozarządowe odmówiły zawarcia umowy. Podobnie zastosowano elastyczne rozwiązania zawierania umów dwustronnych między organizacją pozarządową a jednostką samorządu terytorialnego lub między organizacją pozarządową a uczelnią. (art. 164b). Zajęcia mogą być prowadzone przez nauczycieli akademickich lub przez doktorantów i będą doliczane do rocznego wymiaru zajęć dydaktycznych nauczyciela akademickiego w wymiarze nie większym niż 60 godzin rocznie. (art. 164c). Rozwiązanie to nie pociąga za sobą dodatkowych wymagań dydaktycznych. Formuła zajęć UTW nie zmieni się, istotną różnicą natomiast będzie możliwość wynagrodzenia nauczyciela akademickiego lub doktoranta za przepracowane godziny.

W art. 164d proponuje się finansowanie zadań uczelni w UTW z budżetu państwa z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki.

W art. 3, 4 i 5 dostosowuje się właściwe ustawy z obszaru samorządu terytorialnego. W ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713, 1378, z 2021 r. poz. 1038) w art. 5c proponuje się dodać ust. 8 umożliwiający gminie nawiązanie współpracy zgodnie z nowelizowanym p.s.w.n. Zgodnie z dodawanym art. 3f w ustawie z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2020 r. poz. 920, z 2021 r. poz. 1038) powiat we współpracy z uczelnią może organizować Uniwersytet Trzeciego Wieku, a w szczególności zapewnia obsługę administracyjną i organizacyjną. Powiat współpracuje z właściwą uczelnią, innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz organizacjami pozarządowymi. W ustawie z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2020 r. poz.

1668, z 2021 r. poz. 1038) po art. 10b dodaje się art. 10c, który - podobnie jak w przypadku gminy - umożliwi nawiązanie współpracy zgodnie z nowelizowanym p.s.w.n.

Zgodnie z art. 6 uniwersytety trzeciego wieku powstałe przed dniem wejścia ustawy w życie w formie stowarzyszenia lub jednostki organizacyjnej uczelni, mogą funkcjonować na podstawie wcześniejszych przepisów. Organizacje pozarządowe mogą ubiegać się o dofinansowanie uniwersytetów trzeciego wieku z innych źródeł niż dotacje budżetowe, na zasadach dotychczasowych.

Proponuje się wejście ustawy w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.

3. Przewidywane skutki społeczne, finansowe, prawne i gospodarcze

W wyniku wejścia w życie projektowanej ustawy poprawi się sytuacja osób starszych. Poprzez włączenie ich do zajęć uniwersytetów trzeciego wieku spodziewany jest zwiększony udział seniorów w życiu gospodarczym, społecznym i kulturalnym. Poprawie ulegnie stan zdrowia seniorów oraz ich samopoczucie. Rozwiną się wspólnoty lokalne skupione wokół aktywnych osób starszych. Dzięki tym skutkom spodziewane jest podwyższenie przeciętnego trwania życia po 60. roku życia.

Organizacje pozarządowe i inne podmioty realizujące obecnie zadania z zakresu Uniwersytetu Trzeciego Wieku w niektórych przypadkach uzyskują wsparcie jednostek samorządu terytorialnego i uczelni. Dzisiaj nie stanowi to reguły, a po wejściu w życie niniejszej ustawy będzie to model domyślny funkcjonowania UTW. Oznaczać to będzie znaczące wsparcie finansowe dla organizacji UTW - uruchomione zostaną środki samorządowe i uczelniane. Poza środkami finansowymi wsparcie będzie obejmować również infrastrukturę oraz pracę wykładowców. Szacuje się, że stabilizacja finansów UTW pozwoli na zwiększenie liczby jednostek o ok. 20% do ok. 820 po wejściu w życie niniejszej ustawy (dane szacunkowe na podstawie "Uniwersytety trzeciego wieku w Polsce w 2018 r.", Główny Urząd Statystyczny 2019). Zakłada się również wzrost liczby słuchaczy UTW od 20% do 50%, do liczby 200 tys. osób. Na podstawie informacji dotyczących budżetów obecnych UTW ("Uniwersytety trzeciego wieku w

Polsce w 2018 r.”, Główny Urząd Statystyczny 2019; “Uniwersytety Trzeciego Wieku w roku akademickim 2017/2018”, Główny Urząd Statystyczny 2019) szacuje się, że kwota finansowania na jednego słuchacza UTW wyniesie ok. 9900 zł rocznie. Oznacza to, że koszty wejścia w życie niniejszej ustawy nie przekroczą 2 mld zł rocznie. Proponowana ustawa może przyczynić się do powstania ok. 2000 nowych miejsc pracy, w tym w powiatach, w których dotychczas nie funkcjonowały Uniwersytety Trzeciego Wieku.

4. Finansowanie

Projektodawca szacuje, że roczny koszt wejścia proponowanej ustawy w życie nie będzie wyższy niż 2 mld zł. Wydatki w tym zakresie będą pokrywane z budżetu państwa z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki.

5. Wpływ na działalność mikro-, małych i średnich przedsiębiorców

Projektowane przepisy pozytywnie wpływają na działalność mikro-, małych i średnich przedsiębiorców poprzez rozszerzenie rynku o osoby włączone do życia społecznego, kulturalnego i gospodarczego, jak wskazano w pkt 3 uzasadnienia.

6. Założenia aktów wykonawczych

Minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw polityki społecznej, określi w drodze rozporządzenia sposób ustalania wysokości oraz przekazywania dotacji na realizację zadań, o których mowa w art. 164a ust. 1, mając na względzie zasadę proporcjonalności. Minister weźmie pod uwagę przede wszystkim zapotrzebowanie zgłoszone przez uczelnie we współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego i organizacjami pozarządowymi

7. Oświadczenie o zgodności z prawem Unii Europejskiej

Przedmiot projektu ustawy nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Przedmiot regulacji nie podlega procedurze notyfikacji w rozumieniu przepisów dotyczących notyfikacji norm i aktów prawnych.

8. Konsultacje społeczne

Projekt nie był poddany konsultacjom społecznym.